

Paulina Biczowska

„Świat osobny” – przestrzeń i bohater w twórczości Piotra Wojciechowskiego

Streszczenie

Celem pracy jest analiza pierwszych utworów Piotra Wojciechowskiego napisanych w lat 60. i 70. XX w. Wśród nich najważniejsze są powieści konstytuujące jego „świat osobny” – świat wyraziście fikcyjny, o specyficznym charakterze, będący kodem literackim pozwalającym autorowi na opisywanie rzeczywistości Polski Ludowej pomimo cenzury.

Utwory Wojciechowskiego są dogłębnie przemyślaną i niezwykle złożoną pod względem koncepcyjnym, konstrukcyjnym, gatunkowym, intertekstualnym i językowym wypowiedzią literacką, będącą wielopoziomową, skomplikowaną grą tekstu z czytelnikiem oraz tekstu z innymi tekstami.

Twórczość pisarza ilustruje sytuację człowieka w odniesieniu do skomplikowanych wydarzeń politycznych, społecznych i kulturowych. W *Kamiennych pszczołach* i *Czaszce w czaszce* pisarz stwarza świat pogmatwany, osobny, głęboko osadzony w dziedzictwie tradycji. Z tego też powodu odkrywane przez autora oblicze współczesności oraz wartości wyznawane przez głównego bohatera, są zawsze zakorzenione w przeszłości. Według pisarza bowiem bez tego połączenia rozumienie tożsamości społeczeństw i narodów, a także pojedynczego człowieka, byłoby pozbawiona głębszych znaczeń.

Rozprawa składa się z siedmiu rozdziałów. Pierwsze dwa poświęcone są biografii pisarza oraz jego dwóm najwcześniejszym utworom – *Rowerowi Pancernemu* oraz *Szubienicznemu wzgórzu* – a także tłu historycznoliterackiemu epoki. Kolejne pięć rozdziałów poświęconych jest analizie i interpretacji *Kamiennych pszczoł* i *Czaszki w czaszce*. Część ta skupia się na elementach budujących „świat osobny” Wojciechowskiego, którymi są m.in. obrazy światów odrębnych głównego bohatera i narratora każdego z utworów. Tymi światami są również wyraźnie wydzielone z powieściowej rzeczywistości miejsca uznawane przez protagonistę za swoje. Kolejną odsłoną światów osobnych stanowią opisy konkretnych powieściowych przestrzeni.

W pracy zostały również szczególnie uwypuklone zagadnienia mające istotny wpływ na odrębność literacką uniwersum Wojciechowskiego, takie jak konstrukcja czasoprzestrzeni całości świata przedstawionego i poszczególnych powieściowych miejsc oraz koncepcja głównego bohatera, w tym jego relacje z kobietami oraz indywidualne związki z konkretnymi powieściowymi światami. Szczególne miejsce w świecie przedstawionym Wojciechowskiego

zajmuje bowiem potrzeba miłości – naturalna potrzeba każdego człowieka. Stąd tak wiele opisów relacji głównego bohatera z kobietami.

Świat literacki, który skonstruował Wojciechowski, to świat specyficzny – przerafinowany, wyraziście fikcyjny, pełen aluzji literackich i kulturowych, ukazujący absurdy rzeczywistości Polski Ludowej, będący konstrukcją literacką skrywającą głębokie sensy, nie zawsze łatwe do odszyfrowania.